

Kennisdocument

Kosten niveauverhoging – een inschatting

Welke kennis vind ik in dit document?

Dit document gaat in op de kosten van niveauverhoging in de aanpak laaggeletterdheid. Ook beschrijven we welke factoren daarbij zoal meewegen.

Dit document heeft vier hoofdstukken:

1. Wat kost niveauverhoging in de aanpak laaggeletterdheid?
2. Wat zijn de concrete kosten in tijd en geld?
3. En wat levert het op?
4. Conclusie

1. Wat kost niveauverhoging in de aanpak laaggeletterdheid?

Wat zijn de kosten van niveauverhoging in de aanpak laaggeletterdheid? Ofwel: wat kost het om het taalniveau van een deelnemer te verhogen tot hij niet meer laaggeletterd is?

Die vraag is moeilijk eenduidig te beantwoorden. Wat kost het in geld, wat kost het in uren? En wat levert het op? Het beantwoorden van de vraag is afhankelijk van veel factoren.

- Wat is het startniveau van de deelnemer?
- Wat is de leerbaarheid van de deelnemer, ofwel: hoe goed kan deze persoon leren?
- Wie doet de begeleiding? Een docent, een vrijwilliger of beiden?
- Zijn het groepslessen of krijgt de cursist een-op-een les?
- Aan welke basisvaardigheden wordt gewerkt?
- Hoeveel uur (per week) krijgt iemand les?
- Wat speelt nog meer in het leven van de deelnemer?
- Hoe zit het met de motivatie?

Soms hebben laaggeletterden een taaltraject van meerdere jaren gevolgd, met begeleiding door een ervaren docent, maar ervaren ze nog steeds moeite met lezen en schrijven. Ze kunnen dan bijvoorbeeld wel de teksten hardop lezen, maar begrijpen niet alles wat ze lezen. En soms heeft iemand nog maar een klein duwtje nodig om het niveau te bereiken waarop hij zichzelf goed kan redden. Bijvoorbeeld bij een jongere bij wie de taalvaardigheid wat is weggezakt, die nu voor zijn opleiding of werk zoveel met taal bezig is dat hij in redelijk korte periode weer terug is op het niveau van zijn eindexamen vmbo.

Met welk taalniveau ben je niet meer laaggeletterd?

We hanteren hiervoor niveau 2F.

In het reguliere onderwijs werken ze met de taalniveaus van het [Referentiekader taal en rekenen](#): 1F is eindniveau basisonderwijs, 2F is eindniveau voor vmbo en mbo 1/2/3.

Voor het volwassenenonderwijs gebruiken we ook deze taalniveaus, omschreven in de [Standaarden en eindtermen ve](#): Instroom (is onder 1F), 1F en 2F. Als een volwassene onder niveau 2F zit, beheerst hij niet genoeg taalvaardigheden om zich te redden in de samenleving.

2. Wat zijn de concrete kosten in tijd en geld?

Om het antwoord op deze vraag zo concreet mogelijk te maken, hebben we reacties opgehaald uit de praktijk. Dat leverde uiteenlopende antwoorden op, variërend van een tot twee jaar per niveau. Maar, zoals gezegd: veel hangt af van allerlei factoren zoals leerbaarheid, motivatie, soort traject en andere omstandigheden. Ook de belastbaarheid speelt een rol: sommige deelnemers kunnen drie dagdelen

aan en ook nog buiten de les verder oefenen, voor anderen is een avond les naast hun werk en gezin al intensief.

Geen eenduidig antwoord dus. Hieronder staan wel wat overwegingen.

Antwoord van een docent

“Ik ga meestal uit van een jaar les, een keer per week. Vaak wordt het traject dan nog verlengd omdat óf het leerdoel nog niet is behaald, óf de leerdoelen zijn verbreed. De factor leerbaarheid speelt ook mee. En of iemand een snelle of langzame leerder is.

Voorbeeld: Jan meldt zich aan voor het verbeteren van het schrijven. Met het lezen heeft hij geen probleem. In de loop van het traject blijkt dat de digitale vaardigheden tegenvallen en dus ook meer aandacht behoeven. Ook wil Jan zijn kleinkind kunnen helpen met het huiswerk. Hij wil ook graag zijn rekenvaardigheden ophalen.”

Samengevat: in eerste instantie een jaar les, maar het is afhankelijk van leerdoelen en resultaten.

Antwoord van een andere docent

“Dat is een zeer lastige vraag, omdat je moet weten wat het startniveau is van een deelnemer. Is hij analfabeet of heeft hij niveau Instroom, dat maakt nogal uit.

Wij hebben nu een traject van twee jaar van niveau 0 naar 1F. Dan zou iemand eigenlijk meerdere dagdelen les per week moeten volgen, om dit mogelijk te maken. Voor echte analfabeten is het niet haalbaar. Liever zou ik twee jaar rekenen voor niveau 0 naar Instroom, en nog twee jaar voor Instroom naar 1F. En dan meerdere dagdelen les, liefst drie keer per week. Het traject van 1F naar 2F is dan ook nog twee jaar met minimaal twee dagdelen per week. Ook dit blijkt nog een hele stap te zijn en is soms lastig te halen.”

Samengevat: twee jaar voor verhoging van één taalniveau, met meerdere dagdelen les per week.

Antwoord van een manager educatie

“Globaal kan je stellen dat er gemiddeld 100 uur (contacturen met docent) nodig is voor de verhoging van 1 taalniveau. Uitgaande van 40 lesweken en 1 dagdeel per week les (2,5 uur) duurt dat 1 jaar. Is het traject intensiever, bijvoorbeeld 5 uur per week, dan is dit haalbaar in 20 lesweken.

En daar kan je dan ook een prijskaartje aan hangen: 100 uur, uurtarief per deelnemer € 12 tot € 14 = € 1.200 tot € 1.400. De prijs per deelnemer hangt af van het aantal deelnemers per groep en het uurtarief dat de organisatie hanteert.”

Samengevat: een jaar les voor verhoging van één taalniveau, € 1.200 tot € 1.400 per deelnemer.

3. En wat levert het op?

Het taaltraject richt zich op verbetering van de taalvaardigheid van een deelnemer. Maar naast resultaat op taalniveau is er nog meer rendement. Er zijn verschillende onderzoeken gedaan naar het rendement. Hieronder staan een paar resultaten.

Rendement van taaltrajecten Taal voor het Leven

In 2015 verscheen een rapport met [resultaten van de taaltrajecten van Taal voor het Leven](#). Een van de bevindingen: elke euro investering levert 1,79 euro op. Dit rendement bestaat voor 70% uit een stijging van de arbeidsproductiviteit van laaggeletterden en voor 30% uit een daling van de kosten van de gezondheidszorg. De kosten per deelnemer bedragen € 1.690. De baten per deelnemer bedragen € 3.025. Deze schatting is voorzichtig, omdat het alleen gaat om de baten waarvan zeker is dat ze in geld uit te drukken zijn.

Rendement voor de deelnemer

Rendement op taalniveau is moeilijk in kaart te brengen. Er is vaak wel sprake van verbetering, maar niet direct van verhoging van een heel taalniveau. Een [rapport uit 2018](#) laat zien dat ruim 50% een betere leesvaardigheid had, na een cursus van een half jaar.

Maar naast de vorderingen voor lezen heeft een deelnemer ook andere taalvaardigheden versterkt, plus vaardigheden die samenhangen met het werken aan taal. Het rapport noemt de volgende resultaten:

- 70% van de deelnemers ervaart een betere taalvaardigheid;
- 21% heeft een betaalde baan gevonden of een stap gemaakt binnen de huidige baan;
- 56% is assertiever geworden;
- 56% ervaart een afname in sociaal isolement;
- 53% voelt zich psychisch gezonder; en
- 39% voelt zich fysiek gezonder.

Het leerproces stopt niet na het volgen van een taaltraject. Veel deelnemers geven aan dat onderhoud nodig blijft en dat ze graag lessen blijven volgen.

4. Conclusie

Het is moeilijk vast te stellen wat het kost om het taalniveau van een deelnemer te verhogen tot hij niet meer laaggeletterd is. Daarvoor spelen te veel factoren mee. Een inschatting: ga uit van twee jaar voor verhoging van een niveau.

Wat wel vaststaat: investeren in taaltrajecten of andere trajecten voor basisvaardigheden loont:

- Financieel: elke euro investering levert 1,79 euro op.
- Sociaal: deelnemers ervaren een vooruitgang in taal, sociale inclusie en gezondheid.